

8. Моніка Карсс-Фріск. Право на власність: питання імплементації статті 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини. / Карсс-Фріск Моніка // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. – 960 с. – С. 606.

Коноваленко Т.С.

студентка,

Університет імені Марії Кюрі-Склядовської в Любліні

МІСЦЕ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Невід'ємною частиною формування незалежної демократичної країни є реформування її національної правової системи в співвідношенні з її міжнародними зобов'язаннями. Важливим елементом в такому формуванні є місце міжнародного права в правовій системі країни, що породжує чимало дискусій щодо взаємодії норм цього права з нормами внутрішньодержавними. В сучасній правовій науці проблема взаємодії міжнародного та національного права є по сьогоднішній день невирішеною і породжує чимало дискусій. Зрозуміло, що вирішення даної проблеми можливе лише в разі реального співвідношення норм міжнародного права та національної правової системи, що обумовлено об'єктивним процесом розвитку співробітництва держав на міжнародній арені, де відносини суб'єктів регулюються нормами міжнародного права.

Актуальність даної теми полягає в тому, що місце міжнародного права в правовій системі України по сьогоднішній день є невизначеним. Таким чином, метою та основним завданням статті є висвітлення проблеми місця міжнародного права в національному законодавстві і їх співвідношення між собою, визначення місця міжнародно-правових приписів у національній правовій системі.

Забезпечення та пошук ефективного співвідношення норм міжнародного та внутрішнього права є головним у вирішенні актуального завдання гармонійного розвитку держав та їх правових систем, а також підвищення якісного рівня міжнародної співпраці. В цьому контексті фундаментальним документом для розвитку міжнародно-правових відносин та формування зовнішньої політики держави є, насамперед, Конституція, норми якої регулюють місце

міжнародних договорів в внутрішньодержавному праві та забезпечують їх реалізацію та території всієї держави.

В Україні питання щодо місця міжнародного публічного права в системі національного законодавства залишається ще достатньо гострим. Конституція України регулює лише положення щодо застосування міжнародних договорів на території країни, хоча і в даній сфері існує чимало суперечностей. Відповідно до ст. 9 Конституції України «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення змін до Конституції України» У статті 18 вказано: «Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співробітництва за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права».

Тлумачення положень ст. 9 Конституції свідчить, що міжнародні договори можуть стати частиною національного законодавства лише при дотриманні певної умови, тобто тільки тоді, коли згоди на їх обов'язковість надана Верховною Радою України, а це останнім часом постійно залежить від політичної ситуації в країні.

Конституція України в ч. 2 ст. 9, хоч і не прямо, але беззаперечно фіксує принцип верховенства Конституції щодо міжнародних договорів. Це означає, що міжнародні договори, що суперечать Конституції України, незалежно від часу їх укладення і ратифікації мають визнаватися Конституційним Судом України неконституційними, якщо перед їх укладанням чи ратифікацією не були внесені відповідні зміни до Конституції.

Визнання у ст. 9 Конституції норм міжнародного договору частиною національного законодавства означає, що норма міжнародного договору прирівнюється до того акта внутрішнього права, котрим її введено у склад національного законодавства. Отже, якщо її введено указом Президента, вона має юридичну силу указу Президента; якщо постановою уряду, – юридичну силу урядової постанови. Вочевидь, що й у першому, й у другому разі вона не може суперечити закону України, котрий має вищу юридичну силу щодо всіх інших нормативних актів України, крім Конституції. Але з точки зору міжнародного права, зокрема Віденської конвенції про право міжнародних договорів, сила міжнародного договору не може бути залежною від способу введення у

внутрішнє законодавство. Якщо ж виходити зі змісту ст. 9 Конституції України, лише ратифіковані Верховною Радою договори стають частиною національного законодавства. А це суперечить принципу *pacta sunt servanda* [7, с. 25].

Набагато складнішим, на сьогоднішній день, є питання про співвідношення норм національного законодавства України з нормами міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у разі колізій між ними.

Більшість авторів – спеціалістів з міжнародного права дотримуються думки, що у разі суперечностей між нормами міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою, та нормами національного законодавства пріоритетному застосуванню підлягають норми міжнародних договорів. Основні аргументи на користь цієї позиції зводяться до того, що це впливає з конституційного принципу сумлінного виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань, що, в свою чергу, обумовлено зміцненням універсальних тенденцій в сучасному міжнародному співтоваристві, до яких належить застосування примату міжнародного права [5, с. 26].

Дане положення міститься в нормі ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори» 2004 р., в якій вказується, що якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Нерідко на додаток, в якості підтвердження примату верховенства норм міжнародного права над нормами внутрішньодержавними, посилаються на вищезгадану Віденську конвенцію про право міжнародних договорів 1969 року, який Україна ратифікувала ще у складі СРСР. В якій зафіксовано, що «кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен сумлінно виконуватись», тобто країна повинна дотримуватись принципу *pacta sunt servanda*, та що його «учасник не може посилатись на положення свого внутрішнього права як на виправдання невиконання ним договору».

Здавалося б, наведені аргументи, мусять свідчити про беззаперечне домінування норм міжнародного права в національній правовій системі, проте при ґрунтовному аналізі в них можна виявити певну невідповідність. Слід зауважити, що принцип сумлінного виконання Україною взятих на себе зобов'язань, тобто принцип *pacta sunt servanda*, прямо не зафіксований в Конституції, а впливає із загальновизнаних

принципів і норм міжнародного права, якими Україна відповідно до ст. 18 Конституції України зобов'язується керуватися у своїй зовнішньо-політичній діяльності.

Деякі спеціалісти з наукового права пропонують провести конституційну реформу і ввести до Конституції положення Декларації про державний суверенітет України, що проголошує пріоритет норм міжнародного права перед нормами внутрішнього права [4, с. 15].

Необхідно ввести до Конституції України і норми про співвідношення національного законодавства з нормами міжнародного звичаєвого права, загальноновизнаними принципами та нормами міжнародного права, міжнародними договорами, які не потребують ратифікації Верховною радою, обов'язковими рішеннями міжнародних органів та організацій, судових установ, тощо [6, с. 21].

Ототожнюючи все вище вказане можна дійти висновку, що на сьогоднішній день позиція міжнародного права в законодавстві України є не до кінця визначеною, і це в свою чергу приводить до низки розбіжностей. Слушним є пропозиція внесення до конституції положення, яке б закріплювало принцип верховенства норм міжнародного права над нормами внутрішньодержавними, бо саме цього вимагає його важливість для правової системи держави. Здавалося б необхідним виправити в діючій Конституції України об'єктивних недоліків через усунення прогалин, розв'язання існуючих суперечностей, уникнення можливостей подвійного тлумачення. Зокрема, в Конституції необхідно закріпити чіткі та однозначні норми, які б врегулювали питання застосування в Україні інших джерел міжнародного права, окрім міжнародного договору, регламентували співвідношення між міжнародними договорами, загальноновизнаними принципами і нормами міжнародного права та національним законодавством, встановили пріоритет міжнародно-правових норм перед внутрішньодержавними нормами. Внесення даних змін до Конституції спричинило б зменшення розбіжностей в законодавстві країни та виникаючих з того колізій.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року зі змінами та доповненнями.
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року.
3. Закон України «Про міжнародні договори» від 29 червня 2004 року зі змінами і доповненнями.
4. Буткевич О.В. Конституційна реформа і проблеми міжнародної договірної практики України // Український часопис міжнародного права. – 2014. – № 3.

5. Евинтов В.И. Международный и внутренний правопорядок в структуре международного сообщества / Реализация международно-правовых норм во внутриведомственном праве. – К., 1992. – С. 26.

6. Мережко О.О. Співвідношення міжнародного та національного права // Юстиніан. – № 2. – 2009.

7. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право. Навчальний посібник., Київ, 2010 р., с. 25.

Нескородь Н.В.

студентка,

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

ЦИФРОВІ ПРАВА ЛЮДИНИ В АСПЕКТІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Розвиток у світі інформаційно-комунікаційних технологій сприяє виникненню нових видів суспільних відносин, ускладнених іноземним елементом, які складають предмет міжнародного приватного права. Разом з цим виникають і нові фундаментальні права, що потребують особливого захисту. В науковій літературі такі права називають цифрові права людини (або англійською digital human rights).

Базові цифрові права людини, на думку деяких вчених, містять право доступу до електронної мережі, право вільно спілкуватися і висловлювати думки у всесвітньому павутинні, і право на недоторканність приватної сфери. Саме останній вид цифрових прав викликає найбільше дискусій та є об'єктом цього дослідження, адже значного збільшення зазнали трансграничні потоки персональних даних. Нові технології і глобалізація зумовили появу проблем для захисту персональних даних, а масштаби їх збору і використання значно зросли.

Тема захисту особистих даних все частіше стає предметом наукових досліджень, серед яких вагоме місце посідають ґрунтовні праці О. А. Баранова [1], С. Л. Гнатюка [2], Ю. І. Крилова [3], А. І. Маращука [4], К. С. Мельника [5], А. В. Пазюка [6], В. О. Серьогіна [7], І. М. Сопілко [8] та інших вчених. Проте ця проблема та шляхи її вирішення знаходяться все ще на початку дослідження.

Перша проблема є більш теоретичною та пов'язана з неузгодженістю в українському законодавстві синонімічних поняттю «персональні